

پایداری شهری و نگرش های اکولوژیکی: ضرورت بسترسازی مشترک برای کاربرد نظریه ها

دکتر محمدرضا مثنوی *

چکیده

با شروع هزاره سوم، تخمین زده می شود که تقریباً نیمی از جمعیت جهان در مناطق شهری سکونت یافته باشند، یعنی جاهایی که بیشترین منابع را مصرف و بیشترین ضایعات و آلودگیها را تولید می کنند. از سالهای ۱۹۷۰ به بعد در مورد اینکه الگوهای فعلی و رایج توسعه از یکسو، و رفتار و عملکرد انسان شهری از سوی دیگر، باعث بروز مشکلات زیست محیطی و اکولوژیکی مانند افزایش گرمای زمین و گازهای گلخانه ای، کاهش لایه اوزون، بارش بارانهای اسیدی و دگرگونیهای زیستی شده است یک توافق نظر کلی وجود دارد. به همین جهت کنفرانس ریو در سال ۱۹۹۲ با صدور قطعنامه زمین به این نتیجه رسید که چنین الگوی توسعه ای در دراز مدت و بدون تغییرات اساسی، پایدار نخواهد ماند و تغییرات عمده و چرخش در جهت های فعلی باید در جهت رسیدن به توسعه پایدار صورت بگیرد. در این میان نقش شهر و نواحی شهری به طور مستقیم و شهرسازی و ساخت فیزیکی آن به طور غیرمستقیم و سهم آنها در ناپایداری موجود، به سرعت، توجه جدی محافل علمی و حکومتی و سیاستگذاران را به خود جلب کرده است. توصیه ها بر این است که شهرها باید به عنوان نقاط و کانونهای اصلی برای حل مشکلات جهانی و دستیابی به توسعه پایدار موردنظر و استفاده قرار گیرند. اما برخی ابهامها و جدلهای تئوریک در مفهوم و چگونگی دستیابی به پایداری شهری وجود دارد. این ابهامها و تضادهای تئوریک می توانند به عنوان خطر بالقوه و یا مانع اساسی در مسیر تحقق توسعه پایدار عمل کنند. هدف این تحقیق، در نتیجه، جستجوی ریشه های تئوریکهای زیست محیطی و شرایط اجتماعی اقتصادی که نهایتاً منجر به شکل گیری بینش توسعه پایدار گردید می باشد. جستجوی متون علمی و ادبیات تحقیق منجر به دریافت دو تئوری مسلط و عمده در فلسفه اکولوژیکی تحت عنوانهای: اکوستریسم (طبیعت محوری) و تکنوستریسم (فن محوری) شد. این دو بینش در شکل گیری تئوری های بعدی شهرسازی تأثیر زیادی داشته اند. این تحقیق تلاش دارد تا ریشه های تئوریکهای معاصر شهرسازی را بر اساس بینش های زیست محیطی و در روشنایی زمینه های اجتماعی - اقتصادی آنها مورد ارزیابی قرار دهد تا بستر مناسبی برای درک بهتر و ارزشیابی و قضاوت آنها، هنگامی که در حوزه های شهرسازی و برنامه ریزی های محیطی بکار گرفته می شوند، را فراهم کرده باشد.

کلمات کلیدی:

توسعه پایدار، پایداری شهری، تئوریکهای زیست محیطی، اکوستریسم (طبیعت محوری)، تکنوستریسم (فن محوری)